

Miroslaw Borkowski

Prawo własności intelektualnej

ZARYS PROBLEMATYKI

Wydanie III
Znowelizowane
Online (PDF)
Stan prawny: 30.08.2022

dr Mirosław Borkowski, prof. GSW
Wydział Nauk Społecznych, Gdańska Szkoła Wyższa

Stan prawny: 30.08.2022

Redakcja
Projekt okładki
Tomasz Mikołajczewski

Wydanie III, znowelizowane, online (PDF)
objętość 12,7 ark. wyd., Gdańsk 2022

© Copyright by Gdańska Szkoła Wyższa, Gdańsk 2022

GDAŃSKA SZKOŁA WYŻSZA

www.gsw.gda.pl/wydawnictwo

WYDAWCA WYDAWNICTWO GSW
Gdańska Szkoła Wyższa
80-875 Gdańsk, ul. Biskupia 24B
tel. 58 305 08 11, tel. 58 305 08 12
Zamówienia: wydawnictwo@gsw.gda.pl
ISBN 978-83-66270-24-4 Nr katalogowy [124]

O KSIĄŻCE → www.gsw.gda.pl/wydawnictwo/prawo-wlasnosci-124

WSPÓŁWYDAWCA Kancelaria Doradztwa Gospodarczego i Prawnego „Filar”
z siedzibą w Gdyni

Spis treści

Wykaz skrótów.....	7
Wprowadzenie.....	11

Rozdział I Prawo własności intelektualnej

1. Pojęcie i zakres przedmiotowy prawa własności intelektualnej	17
2. Rys historyczny prawa własności intelektualnej.....	22
3. Źródła prawa — wprowadzenie	27
3.1. Charakterystyka i rodzaje źródeł prawa.....	27
3.2. Krajowe źródła prawa własności intelektualnej — informacje podstawowe	32
3.2.1. <i>Wybrane krajowe źródła prawa własności intelektualnej — katalog</i>	33
3.2.2. <i>Wybrane międzynarodowe i unijne źródła prawa własności intelektualnej</i>	34

Rozdział II Prawo autorskie i prawa pokrewne

1. Zagadnienia podstawowe prawa autorskiego	39
2. Zakres przedmiotowy prawa autorskiego.....	41
3. Wybrane rodzaje utworów	46
3.1. Utwory efemeryczne.....	46
3.2. Prawo autorskie w kuchni	48
3.3. Wykład jako utwór	52
3.4. Fotografia jako utwór.....	55
3.5. Sztuczna inteligencja w prawie autorskim.....	57
3.6. Tatuaż a prawo autorskie.....	60
4. Ustalenie utworu i jego ochrona — informacje podstawowe	61
5. Słowniczek pojęć podstawowych — wybrane definicje.....	68
5.1. Utwór opublikowany	69

5.2. Opublikowanie równoczesne utworu	70
5.3. Utwór rozpowszechniony	70
5.4. Nadawanie utworu	70
5.5. Reemitowanie utworu	71
5.6. Wprowadzenie utworu do obrotu	71
5.7. Najmem i użyczenie egzemplarzy	72
5.8. Odtworzenie utworu.....	72
5.9. Instytucje oświatowe	73
6. Twórca i jego prawa	74
7. Twórczość pracownicza.....	79
8. Dzieła osierocone	83
9. Autorskie prawa osobiste.....	89
10.Ochrona autorskich praw osobistych.....	97
11.Autorskie prawa majątkowe.....	102
12.Czas trwania autorskich praw majątkowych	109
13.Przejęcie autorskich praw majątkowych.....	112
14.Dozwolony użytek utworów chronionych	119
14.1. Dozwolony użytek na rzecz beneficjenta	125
15.Podstawowe informacje dotyczące szczególnych regulacji utworów audiowizualnych i programów komputerowych	127
15.1. Utwory audiowizualne	127
15.2. Programy komputerowe.....	131
16.Plagiat i prawo cytatu	135
17.Reklama a prawa autorskie	143
18.Prawnokarna ochrona praw autorskich	146

Rozdział III

Prawa pokrewne

1. Prawa do artystycznych wykonań	152
2. Prawa do fonogramów i wideogramów.....	155
3. Prawo do nadań programów	157
4. Prawa do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych.....	159

Rozdział IV

Prawo własności przemysłowej

1. Ogólna charakterystyka prawa własności przemysłowej	163
2. Projekt racjonalizatorski	169
3. Wynalazki.....	172
3.1. Rodzaje wynalazków.....	176
3.1.1. <i>Wynalazek tajny</i>	176
3.1.2. <i>Wynalazek biotechnologiczny</i>	177
4. Patent	178
5. Dodatkowe prawo ochronne	182
6. Wzór użytkowy	183
7. Wzór przemysłowy	185
8. Umowa licencyjna	190
9. Znaki towarowe	193
9.1. Szczególne znaki towarowe	198
9.2. Procedura zgłaszania znaku towarowego — podstawowe informacje	199
9.3. Uzyskanie prawa ochronnego.....	200
10.Oznaczenia geograficzne.....	204
11.Topografie układów scalonych	211
12.Urząd Patentowy.....	215
13.Dochodzenie roszczeń w postępowaniu cywilnym	219
Zamiast zakończenia	221
Bibliografia	223
Aneks. Wybrane orzeczenia.....	227

Wykaz skrótów

Uwaga Wydawcy do wydania elektronicznego

Adresy publikacyjne aktów prawnych, które wyświetlane są w taki sposób, posiadają hiperłącza do:

- Internetowego Systemu Aktów Prawnych Sejmu RP (www.isap.sejm.gov.pl) — w przypadku krajowych aktów prawa powszechnego,
- Bazy aktów prawnych Unii Europejskiej EUR-Lex (www.eur-lex.europa.eu) — w przypadku unijnych aktów prawnych.

1. Akty prawne (źródła prawa)

ACTA	oficjalnie <i>Anti-Counterfeiting Trade Agreement</i> (umowa handlowa dotycząca zwalczania obrotu towarami podrobionymi (akt nienormowany, Dz.Urz.UE.C.2010.349E.46) dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.Urz.UE.L.2001.167.10 z późn. zm.)
dyrektywa 2004/48/WE	dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.Urz.UE.L.2004.157.45)
dyrektywa 2012/28/UE	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/28/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych (Dz.Urz.UE.L.2012.299.5)
dyrektywa 2019/790	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskie-

	go i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmian dyrektywy 96/9/WE i 2001/29/WE (Dz.Urz. UE.L.2019.130.92)
Kodeks cywilny (lub k.c.)	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.p. Dz.U.1964.16.93 , t.j. Dz.U.2022.1360)
Kodeks postępowania cywilnego (lub k.p.c.)	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.p. Dz.U.1964.43.296 , t.j. Dz.U.2021.1805 z późn. zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483 z późn. zm.)
Konwencja Berneńska	Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z dnia 9 września 1886 r., przejrzana w Berlinie dnia 13 listopada 1908 r. i w Rzymie 2 czerwca 1928 r. (Dz.U.1935.84.515)
Konwencja WIPO	Konwencja o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej sporządzona w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. (Dz.U.1975.9.49)
porozumienie marakesz (lub traktat z Marakeszu)	porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (Dz.Urz.UE.L.1994.336.214)
TfUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE.C.2016.202.47 wersja skonsolidowana)
Traktat WIPO	Traktat WIPO o prawie autorskim (Dz.Urz.UE.L.2000.89.8)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej (Dz.U.2004.90 z późn. zm.)
TWE	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.Urz. UE.C.321E.2006.37 wersja skonsolidowana)
u.p.a.p.p.	ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.p. Dz.U.1994.24.83 , t.j. Dz.U.2021.1062)
u.p.w.p.	ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (t.p. Dz.U.2001.49.508 , t.j. Dz.U.2021.324)
u.r.i.t.	ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (t.p. Dz.U.1993.7.34 , t.j. Dz.U.2022.1722)

2. Czasopisma i publikatory

Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej

Dz.Urz.WE	Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
M.P.	Monitor Polski
ONSAiWSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
OSN	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
PiP	Państwo i Prawo
ZNUJ PPWI	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Prawa Własności Intelektualnej

3. Instytucje, organy i organizacje

EWG	Europejska Wspólnota Gospodarcza
KRRiT	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
NSA	Naczelnny Sąd Administracyjny
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
o.z.z.	organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi
TK	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UPRP	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej
WIPO	<i>World Intellectual Property Organization</i> (Światowa Organizacja Własności Intelektualnej)
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

4. Pozostałe skróty

art.	artykuł (jednostka redakcyjna aktu prawnego)
Nr	numer (z Dziennika Ustaw)
pkt	punkt (jednostka redakcyjna aktu prawnego)
poz.	pozycja (z Dziennika Ustaw)
ust.	ustęp (jednostka redakcyjna aktu prawnego)
t.j.	tekst jednolity aktu prawnego
t.p.	tekst pierwotny aktu prawnego

Wprowadzenie

Głównym założeniem pracy jest krótkie wprowadzenie w zakres skomplikowanych i niezwykle delikatnych zagadnień *własności intelektualnej* — dość specyficznego rodzaju własności, która obejmuje prawa związane między innymi z ochroną własności literackiej, własności przemysłowej czy ochroną działalności artystycznej.

Cel, jaki wyznaczam, jest trudny do zrealizowania. Zakładam, że odbiorcami tej pracy będą przede wszystkim osoby bez wykształcenia prawniczego: studenci kierunków nauk społecznych, zarządzania czy nauk medycznych, ale lektura monografii może też być przydatna osobom pragnącym uporządkować swoją wiedzę na temat prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz własności przemysłowej. Dlatego też prezentowane zagadnienia muszą być omawiane w sposób przystępny, zrozumiały i łatwy do przyswojenia. Zdaję sobie sprawę, że niejednokrotnie będzie to pierwszy kontakt czytelnika z często niezrozumiałym językiem prawnym i prawniczym. Nie można jednak przedstawiać zagadnień własności intelektualnej, pisząc o niej językiem literackim, tym bardziej, że wiele ustaw z zakresu szeroko rozumianego prawa własności intelektualnej używa bardzo często specyficznych określeń. Nie jest możliwe więc opanowanie wiedzy z zakresu własności intelektualnej bez przyswojenia sobie, chociaż w podstawowym zakresie, niektórych pojęć prawnych.

Ta sama przesłanka wpłynęła na przedstawienie w nieco poszerzonym zakresie źródeł prawa. Przedstawiony został katalog i systematyzacja źródeł prawa krajowego, prawa międzynarodowego oraz prawa unijnego z uwzględnieniem postanowień Traktatu Lizbońskiego. Rzecz jasna, analiza tego zagadnienia została ograniczona przede wszystkim do tych źródeł prawa, które dominują w katalogu źródeł prawa własności intelektualnej.

Wydanie to, podobnie jak wcześniejsze, oprócz podstawowych informacji, w tym niezbędnych definicji, w wielu miejscach zawiera interpretację przepisów regulujących tę obszerną dziedzinę prawa; przytoczone są także fragmenty orzeczeń sądowych.

Również w załączniku do monografii umieszczono kilka wybranych sentencji orzeczeń sądowych, których dokładniejsza analiza niewątpliwie będzie skutkowałą właściwym zrozumieniem zagadnień prawa własności intelektualnej.

Ze względów merytorycznych i edytorskich wiele zagadnień istotnych dla lepszego poznania problematyki prawa własności intelektualnej, w przedmiotowej pracy zostało jedynie zasygnalizowanych. W takich sytuacjach przywołana została literatura, która ułatwić może zrozumienie prezentowanych zagadnień.

Jest to już kolejne, trzecie, zmienione i uzupełnione wydanie monografii, jednak w dalszym ciągu aktualne jest stwierdzenie odnoszące się do niedoskonałości pracy. Wynika to zarówno z bardzo obszernego zakresu przedmiotowego prawa własności intelektualnej, jak i z nieustannego rozwoju tego prawa.

Założeniem autora było przedstawienie głównych zagadnień, instytucji, które stanowią o istocie problemu i mogą być przydatne czy wręcz niezbędne do zrozumienia natury prawa własności intelektualnej. Mam nadzieję, że każda z osób sięgających po tę pozycję znajdzie w niej coś interesującego, a przede wszystkim pomocnego.

Praca ta nie aspiruje do miana kompleksowego opracowania z zakresu prawa własności intelektualnej, nie jest też próbą komentarza ustaw regulujących obszar prawa własności intelektualnej. Co najwyżej może być jedynie *elementarzem*, przewodnikiem po prawie własności intelektualnej i nie zastąpi lektury odpowiednich ustaw, komentarzy czy orzecznictwa. Jak już zasygnalizowano, celem pracy jest jedynie przedstawienie kompendium wiedzy. Dlatego też niektóre zagadnienia zostały opracowane bardziej szczegółowo, inne zaś zostały tylko zasygnalizowane.

Praca została podzielona na cztery części.

W pierwszej omówione zostały zagadnienia ogólne prawa własności intelektualnej oraz podstawowe źródła. Przedstawiono w niej również krótki, z konieczności, rys historyczny.

Część druga to omówienie podstawowych zagadnień prawa autorskiego, między innymi podmiot i przedmiot prawa autorskiego, zagadnienia

dotyczące ochrony praw autorskich oraz możliwości korzystania z twórczości autorów.

Część trzecia zawiera podstawowe informacje z zakresu praw pokrewnych.

I w końcu część czwarta to analiza prawa własności przemysłowej.

Chociaż na rynku wydawniczym nie brakuje monografii, podręczników i skryptów omawiających zagadnienia własności intelektualnej, to mam nadzieję, że pozycja ta okaże się również wielce pomocna w przyswajaniu wiedzy i poznawaniu zawłości prawa własności intelektualnej.

Wszystkim tym, którzy chcieliby poszerzyć swoją wiedzę z zakresu prawa własności intelektualnej, pragnę dodatkowo polecić lekturę monografii zarówno inspirujących autora do zajęcia się prawem własności intelektualnej i prac potwierdzających urok praw autorskich, jak i świadczących o wyjątkowej pozycji prawa własności intelektualnej, nie tylko w systemie prawnym, ale przede wszystkim wskazujących ogromne znaczenia prawa własności intelektualnej w codziennym życiu każdego człowieka. Wszystkie te prace przywołane są przypisach, a w sposób szczególny chcę zarekomendować:

- J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
- E. Ferenc-Szydełko (red.), *Prawo autorskie. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021.
- K. Grzybczyk, *Ikony popkultury a prawo własności intelektualnej. Jak znani i sławni chronią swoje prawa*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- M. Jakubowiak, *Nieuchronny plagiat. Prawo autorskie w nowoczesnym dyskursie literackim*, Instytut Badań Literackich PAN Wydawnictwo, Warszawa 2017.
- R. Markiewicz, *Zabawy z prawem autorskim*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- R. Markiewicz, *Ilustrowane prawo autorskie*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Prawo własności intelektualnej. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- P. Stec (red.), *Własność intelektualna w przedsiębiorstwie. Wybrane problemy prawne i ekonomiczne*, Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości, Gliwice 2010.
- M. Załucki (red.), *Prawo własności intelektualnej. Repetytorium*, Difin, Warszawa 2010.

- P. Podrecki, *Środki ochrony praw własności intelektualnej*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- L. Łukaszuk, *Dobra intelektualne*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009.

Wskazane powyżej prace są jedynie niewielką częścią bardzo obszernej i ciekawej bibliografii z zakresu prawa własności intelektualnej i w dużym stopniu stanowiły inspirację dla powstania niniejszej monografii.

Powszechny dostęp do aktów prawnych z zakresu prawa krajowego i unijnego, jak i możliwość korzystania z różnych form źródeł, między innymi pliki (PDF), oraz częste zmiany w obowiązujących aktach prawnych przemasują za usunięciem części aneksu zawierającej w wydaniu II fragmenty ustaw i konwencji. Nie mniej lektura (nawet pobieżna) wskazanych w tekście monografii materialnych źródeł prawa własności intelektualnej jest warunkiem niezbędnym do zrozumienia istoty omawianych zagadnień.

Niniejsza publikacja stanowi uzupełnione i uaktualnione wydanie *Prawa własności intelektualnej. Zarys problematyki* (2013). Uzupełniono bibliografię i przypisy, dodano orzecznictwo, w treści pracy wprowadzono nowe wątki, a niektóre usunięto.

Praca uwzględnia stan prawny na dzień 30 sierpnia 2022 r.

Stałym elementem poprzednich wydań były podziękowania składane Pani Profesor Ewie Ferenc-Szydełko. Nie może zabraknąć ich i w tym wydaniu.

Serdecznie dziękuję Pani Profesor za uwagi i recenzje do wcześniejszych wydań. Jednak pragnę przede wszystkim podziękować za przyjazne, niezwykle ciepłe, a przy tym bardzo fachowe i skuteczne wskazanie drogi rozwoju naukowego.

I chociaż od kilku już lat zajmuję się przede wszystkim zagadnieniami związanymi z prawem zdrowia publicznego, szeroko pojętym prawem medycznym i innymi zagadnieniami prawnymi związanymi z bezpieczeństwem, ochroną życia i zdrowia ludzkiego, to właśnie dzięki Pani Profesor staram się łączyć te dwa obszary, te dwie gałęzie prawa.

Szanowna Pani Profesor, jeszcze raz serdecznie dziękuję!